

Н.В. Наumenко
м. Київ
lyutik.0101@gmail.com

БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ПІСЕННІЙ ЛІРИЦІ СТІНГА

Існування пісні – «найдивніше явище», за висловом Богдана-Ігоря Антонича, магічна сила, здатна переносити і людей, і речі в декілька часових вимірів одночасно – постає чільним компонентом непростого «тріумвірату» поета, композитора та музиканта. Саме це й дозволяє говорити про таку рису поезії Стінга (Гордона Самнера), як **інтеркультурність**. Її ми визначаємо виявом синтезу мистецького та наукового способів досягнення довкілля, що зумовлює погляд поета на конкретне явище як чинник неперервності розвитку культури загалом та індивідуального світобачення зокрема.

Передусім це стосується біблійної образності. Різновидами пісенної лірики релігійного спрямування у доробку Стінга є твори-інтерпретації текстів Старого й Нового Завітів. Тому **мета цієї роботи** – досягнути сутність цих творів на рівні як змістовому, так і формальному (зокрема через синтез притаманних біблійним першотворам синтаксичних конструкцій та образних висловів із їхніми авторськими модифікаціями, перефразування цитат).

Перша книга Біблії – «Буття» – стала джерелом натхнення для літераторів цілого світу завдяки розмаїтості сюжетів (Дерево пізнання, Всесвітній потоп, Содом і Гоморра, життя патріарха Авраама тощо) та їх відкритості для нових видозмін. У творчості Стінга такою є «Rock Steady» (1987): *He [вірогідно, Ной. – Н.Н.] said he'd heard God's message on the radio / It was going to rain forever and he'd told him to go / «I'll protect you all don't worry I'll be a father to you all / I'll save two of every animal, no matter how small / But I'll need some assistants to look after the zoo / I can't see nobody better so you'll just have to do» / I said, «Just tell me something before it's too late and we're gone / I mean just how safe is this boat we'll be on?»* [1]

Історія Ноя в пісні значно видозмінюється, певною мірою осучаснюється: повідомлення Бога про майбутній потоп він почув «по радіо», дощ заплановано не на сорок днів, а «назавжди» (гіпербола); господарі – Ной, Сим, Хам, Яфет та їхні дружини – за біблійним текстом, не наймали собі помічників для догляду за тваринами на ковчезі, а обходилися своїми силами; голуб приносить не оливкову гілку, а «манну небесну», що є реалією наступної після Буття книги – Вихід.

Для однієї з найвідоміших пісень Стінга «Mad about You» (1991) прототекстом послужив епізод із Другої книги Царів – трагічна історія кохання царя Давида до Вірсавії, дружини воїна Урії. За Біблією, Давид, аби заволодіти Вірсавією, відправив її чоловіка на неминучу смерть; розкаяння можновладця в цьому вчинку породило цілу низку псалмів, котрі увійшли до окремої старозавітної книги – Псалтиря. У пісні ж помітний прийом «зв'язку часів», при якому в одній строфі йдеться про переживання царя-будівничого, чие переповнене любов'ю до безіменної жінки серце «загубилося на далекій планеті», а у другій показано сучасний краєвид Вавилону у пустелі – міста-руїни, символу «марнославства давнього правителя», де тепер «тільки вітер виє та грифи кричать»... Об'єднавчим для всіх частин історії є мотив *самотності*, концептуальний і для всього доробку Стінга.

Неможливо оминати увагою епізод із загадкою Самсона: «з їдця вийшло з'їдене, з сильного вийшло солодке» (про мертвого лева, у трупі якого герой виявив щільника з медом; Суд. 14 : 10-15). Приблизно так само образ будує Стінг у пісні «The Lazarus Heart» (1987): *He looked beneath his shirt today / There was a wound in his flesh so deep and wide / From the wound a lovely flower grew / From somewhere deep inside* [1]. Ця «квітка, що виросла з рани» – промовистий символ неподоланості любові смертю.

Хоча й не наскрізним, але знаковим для пісенних текстів Стінга є образ визначного католицького святого Франциска Асизького, котрий, за легендами [4, 79], уславився тим, що знав мову птахів, змагався у красі співу з солов'єм, проповідував ластівкам (котрих уважав схожими на маленьких черниць) і тому був найближчим до злиття з первозданною природою,

до відновлення райської гармонії. Завдяки особливостям поетичної мови, яка «поєднує протиріччя, знімає опозиції і змінює перспективи» [3, 133], досвідчений реципієнт може сприймати космогонічний акт, що й відбивається, й водночас відбувається у віршованих молитвах Франциска, як зовнішній та внутрішній, акт со-творення та пере-творення природного довкілля та людської душі.

У цій парадигмі можна виокремити ще один образ, котрий має свої інтерпретації в біблійних книгах і по-своєму виявляється в пісенній ліриці Стінга, – **птахи**. У різних культурах через птахів установлюється зв'язок між небом і землею, а мотиви «перо», «політ», «крила» є метафорами поетичної творчості [2, 186]. Відголоски пісень про птахів-світотворців вірогідно актуалізувалися в багатьох творах Стінга; видовими у творчості митця часто виступають образи птахів-віщунів: чайок, орлів, грифів, воронів тощо. Характерно, що за Старим Завітом усі ці птахи належать до «нечистих» (Левит 11 : 18-21), і відтак у Стінга практично всі вони (крім чайок) є провісниками лиха.

Піснею «Мова птахів» (2013) співак актуалізує лейтмотиви ранніх своїх композицій – «Острів Душ» та «Клітки для душі» (обидві – 1991), переносячи їх на ґрунт античного міфу про підводну річку Стікс: вона тече «крізь покручені тунелі», впадає в море без берегів, на якому лежить острів – «дехто каже, що це Рай, а інші – що Острів Душ»: *For only a soul can go there, / A soul that's been set free, / From the confines of a working life, / To find eternity* [1].

Усі ці концепти складають архетипний хронотопічний комплекс замовляння, зокрема й ритуального закликання душ померлих людей. На цьому тлі з'являється образ старого з кліткою (подібного до рибалки з пісні 1991 року «Клітки для душі»), котрий у ширянні птахів здатен побачити своє майбутнє, за словами Стінга – «самотнє безумство» (the solitary madness). Водночас ця постать – видозміна архетипу Батька (про що говорить рефрен «son»), сповненого великої любові до своїх дітей, яку не висловити жодними у світі словами, крім хіба що «мови птахів» – символічної системи езотеричних знань про людину та світ.

Романтична тенденція творення та «упізнавання» символів, імпресіоністичне прагнення зафіксувати мить і передати враження реципієнтові, символістичний містицизм, елеґійність і замріяність, експресіоністська напруженість новелістичного гатунку, «постмодерні» несподівані образні ходи, гра з архітворами світового мистецтва та співудари оповідних площин – усе це зумовлює становлення індивідуальної культури розуміння світу, проявленого в досвіді Стінга. Осягнути цю культуру реципієнтові допомагає звертання до глибинних пластів духовності. Так виявляється сходження співака до **прототекстів Святого Писання**: на ґрунті стилізацій біблійного віршування, інтерпретацій сюжеттики та образності Книги книг виникають пісні, які через осмислення давнини показують бачення нинішнього світу, пророцтва щодо його майбуття.

Актуальним напрямом подальшого дослідження вбачається глибоке вивчення поезії Стінга в контексті рецептивної естетики, націлене на виявлення й зіставлення концептів англійського та українського світогляду, формозмістових принципів творення пісенного тексту, становлення образно-символічної та стильової систем поетичної творчості двох народів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sting (Sumner, G.M.). Lyrics [Electronic Resource] / G.M. Sumner. – Available from : www.sting.com/discography.albums
2. Науменко Н.В. Образ макросвіту у мікросвіті художнього твору : символ у формозмістовому полі української новели кінця XIX – початку XX століть : монографія. – К. : Видавництво «Сталь», 2013. – 356 с.
3. Нич Р. Світ тексту : постструктуралізм і літературознавство / Ришард Нич ; пер. з польської Олена Галета. – Л. : Літопис, 2007. – 316 с.
4. The Little Flowers of Saint Francis / transl. Raphael Brown. N.Y. : Image Books, 1958. xvi, 237 p.